

Děti s poruchami autistického spektra

Mgr. Michal Vicar

PAS – poruchy autistického spektra

- jedna z nejzávažnějších poruch dětského mentálního vývoje
- vývoj dítěte s PAS je od útlého věku narušen do hloubky - jde tedy o **pervazivní vývojovou poruchu** (pervazivní = vše pronikající = vývoj dítěte je narušen do hloubky v mnoha směrech)

PAS

Dle MKN 10 mezi PAS patří:

- dětský autismus – zpravidla se pojí s mentálním post.
- Aspergerův syndrom – intelekt zachován
- atypický autismus – chybí naplnění dg. kritérií
- Rettův syndrom – u dívek

Výskyt, příčiny, léčba

- **Výskyt** – asi 0,7%, někde uváděno až 1%
- **Příčiny** – genově podmíněné psychiatrické onemocnění (ale i různé vlivy environmentální – ovlivnění stadia vývoje CNS)
- **Léčba** – nemožná, lze léčit farmakologicky určité symptomy (hyperakt., deprese, úzkosti aj.) + psychoterapie – nejlépe kognitivně behaviorální terapie

Charakteristické projevy

Triáda obtíží u osob s PAS:

- **sociální interakce a sociální chování** – výrazná nejistota v soc.chování, někdy se straní dětí, spíše však neví, jak se zachovat, neadekvátnost reakci
- **komunikace** – řeč opožděná, poruchy řeči či šroubovitá řeč
- **představivost, zájmy, hra** – stereotypní hry, obtíže ve fantazijní hře

Ke stanovení diagnózy je zapotřebí několik symptomů v jednotlivých oblastech triády (dg stanovujeme, kromě Rettova syndromu, na základě chování dítěte)

Dětský autismus

Postřehy v komunikaci

- nereaguje na své jméno, nereaguje na pokyny
- neříká, co chce, neukazuje, nemává
- opožděný vývoj jazyka
- někdy působí dojmem, že je neslyšící

Postřehy chování

- chybí sociální úsměv, špatný oční kontakt
- raději si hraje o samotě, celkově velmi samostatný, o jiné děti se moc nezajímá
- působí, že žije ve vlastním světě
- záchvaty vzteku, hyperaktivita/neschopnost spolupracovat/ negativismus
- neví, jak si hrát s hračkami, zabývá se určitými věcmi stále dokolečka
- chodí po špičkách
- neobvyklá fixace na určité hračky, řadí věci do řad
- reaguje přehnaně na určité materiály či zvuky

Aspergerův syndrom

- oproti autistům obvykle méně potíží s řečí
- nebývá přidruženo mentální opoždění
- často průměrná nebo nadprůměrná inteligence
- je rozšířenější než klasický autismus (v ČR se ročně narodí až 200 dětí s ASP)
- dále je typický vztek, působí často jako nevychované děti
- obtíže v kontaktech s dětmi

ASP sy - dotazník

- sociální situace mě matou
- je pro mě obtížné jen tak nezávazně a „o ničem“ s někým pohovořit
- ve škole jsem neměl rád slohové práce, které vyžadovaly představivost
- jsem dobrý při zachycování detailů a sbírání informací
- je pro mě obtížné přijít na to, o čem druzí lidé přemýšlejí nebo co cítí
- jsem schopen zaměřit se na některé věci po velmi dlouhou dobu
- lidé o mě často říkají, že jsem hrubý, ačkoli to tak nebylo míněno
- mé zájmy jsou neobvykle intenzivní a velmi úzce zaměřené
- některé věci dělám nepružným způsobem, tyto postupy často opakuji
- vždy jsem měl problém s navazováním přátelství

Rettův syndrom

- **neurologická vada, vyskytuje se téměř výhradně u dívek**
- počáteční vývoj dítěte do 6. – 18. měsíce života se jeví normální, pak následuje dočasná stagnace nebo regrese (dítě ztrácí schopnost řeči a užívání rukou) – následují projevy - stereotypní pohyby rukou, poruchy chůze a zpomalující se růst hlavy (dále epilepsie)
- hlavním rysem je apraxie (dyspraxie), tj. neschopnost ovládat tělo a provádět tak motorické pohyby (může bránit schopnosti ovládat oční pohled i jinou motoriku a bránit tak dívce v tom, co chce udělat)
- vzhledem k obtížím v motorice i komunikaci je obtížné stanovit intelekt (v testech je třeba užít komunikace a rukou)
- míra rozšíření 1:10000

Atypický autismus

- první symptomy autismu zaznamenány až po třetím roce života
- abnormality zaznamenány ve 3 oblastech dg triády, avšak jejich forma, frekvence aj. nenaplnuje diagnostická kritéria + jedna z oblastí zpravidla není výrazně narušena

- Integrace do škol?

Strukturované učení

- **efektivní cesta práce s dětmi s autismem**
- pomáhá udržovat jistou míru předvídatelnosti a řádu (lidé s PAS mají malou schopnost předvídat a plánovat události – tzv. vnitřní slepota – z toho plyne obtíž dítěte s orientací v prostoru, čase a událostech)
- dítě s PAS tedy žije v neustálém stresu a není schopno se učit a rozvíjet své schopnosti – následuje deprivace
- k učení je třeba dětem upravit podmínky a prostředí (zajistit předvídatelnost), aby přijímaly informace a vědomosti

- https://www.youtube.com/watch?v=w_23z9yJAqo

Strukturované učení

Principy strukturovaného učení

- systém je nastaven zleva doprava nebo shora – dolů

1) Individualizace

- přizpůsoben specifikům daného jednotlivce

2) Strukturalizace

- znamená rozčlenění činností na jednotlivé operace (kroky), které se s dítětem postupně nacvičují a vedou k osvojení celé činnosti (samostatné oblékání)

a) struktura prostoru slouží

- k vymezení prostoru pro činnost (mytí rukou – obrázek koupelny, jídlo- obrázek kuchyně)
- k vymezení prostoru pro práci a učení a jeho struktura
- pracovní místo dělíme na tři části – na levé straně se nachází úkoly ke splnění, uprostřed plněné úkoly a napravo splněné úkoly

Strukturované učení

b) struktura času

- denní režim - odpovídá na otázku „co budu dělat a kdy to budu dělat“
- používáme lištu ve svislé poloze s fotografií dítěte a obrázky pro jednotlivé činnosti (práce, učení), dole se nachází košíček, kam dítě odkládá karty

c) struktura činnosti

- odpovídá na otázku „jak dlouho“
- doba je dána počtem úloh nebo kroků, které musí dítě splnit (přemístit úkoly zleva doprava)
- jako pomůcky můžeme použít přesýpací hodiny, budík, kuchyňskou vteřinovku

3) Vizualizace

- jako pomůcky nám slouží předměty, fotografie, obrázky, piktogramy, nápisy

Nácviky sociálních dovedností

- slouží k upevňování soc. dovedností pro klienty s PAS
- užívané techniky - edukace, modelové přehrávání rolí, hry, práce s pracovními listy
- témata a rozvíjené oblasti - smysl pro spolupráci, střídání se v hovoru i v činnosti, samostatná práce (neodbíhat od práce, dokončovat zadané úkoly), orientace v různých sociálních situacích (porozumět jim a adekvátně reagovat), zvládnutí prohry, dovednost říci „nevím“, „nerozumím“, „potřebuji pomoc“, akceptace pravidel, zvládnutí emocí aj.

Strukturované učení

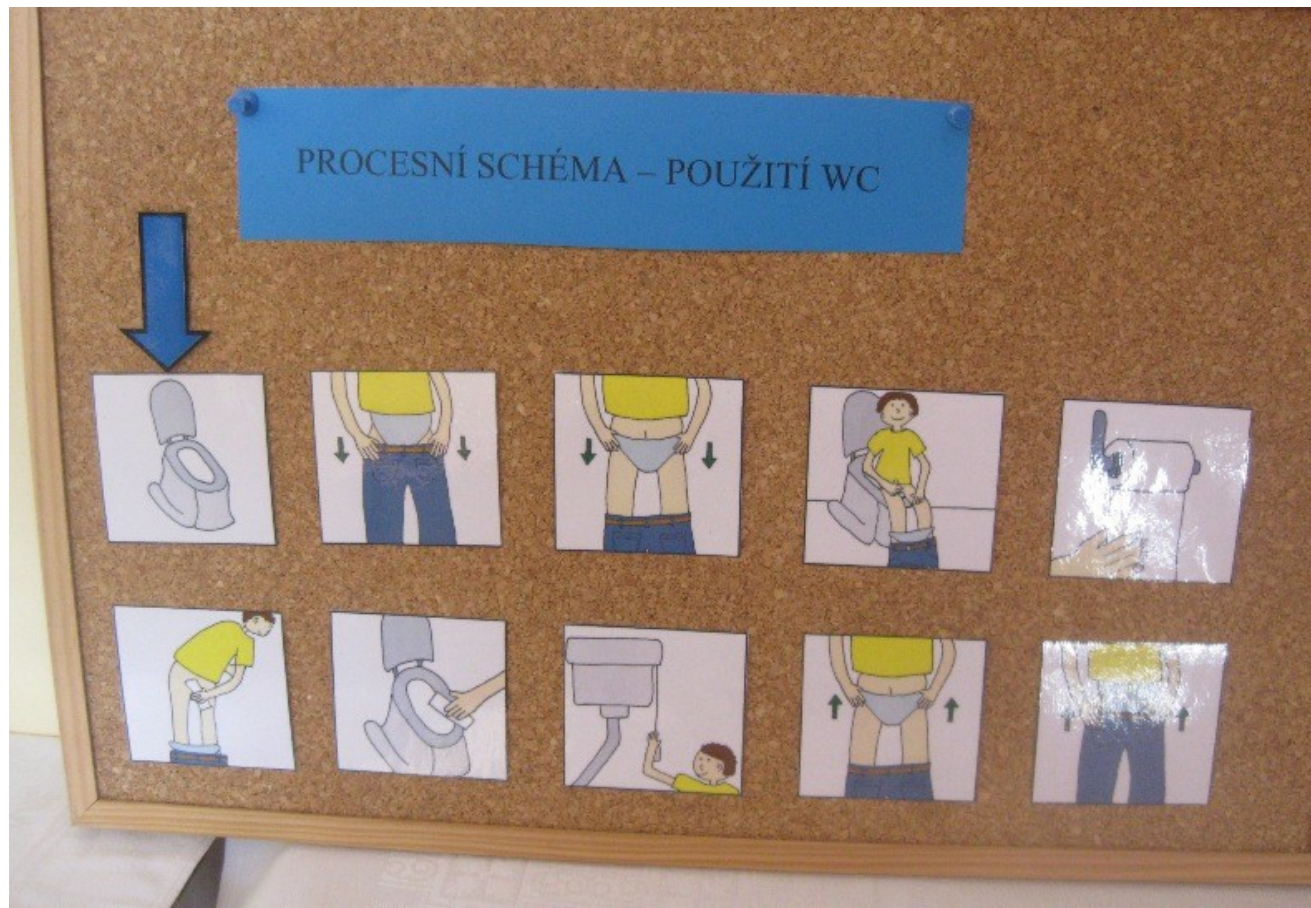
Strukturované učení

ROZUMOVÁ VÝCHOVA

The notebook is open to a page with a green left side and a white right side. The left page has the text "ROZUMOVÁ VÝCHOVA" at the top. Below it are three rows of three boxes each, containing illustrations of an apple core, a water bottle, and a banana. The right page has three rows of three boxes each, containing illustrations of an apple, an apple core, and a banana. Below each row on the right page are three blue boxes with the numbers 1, 2, and 3 respectively. A small number "1" is at the bottom center of the right page.

Procesní schémata

- Procesní schéma – užití toalety

Motivace

- veškeré faktory, které vzbuzují, řídí a udržují chování lidí

Druhy:

- **Primární motivace** – vrozené biologické potřeby – fungují vždy - instinkty, pudy
- **Sekundární motivace** – naučené, získané – motivem je např. vlastnost
- **Vnější motivace** – orientace na vnější kritéria, motivy – např. snaha pracovat pro uspokojení R, U, ... - odměna, trest
- **Vnitřní motivace** – přicházejí z jedince samotného – hlad, žízeň, ale i plán, cíl, představa, tužba, potřeba výkonu, prestiže apod.

Základní motivační faktor

Potřeby

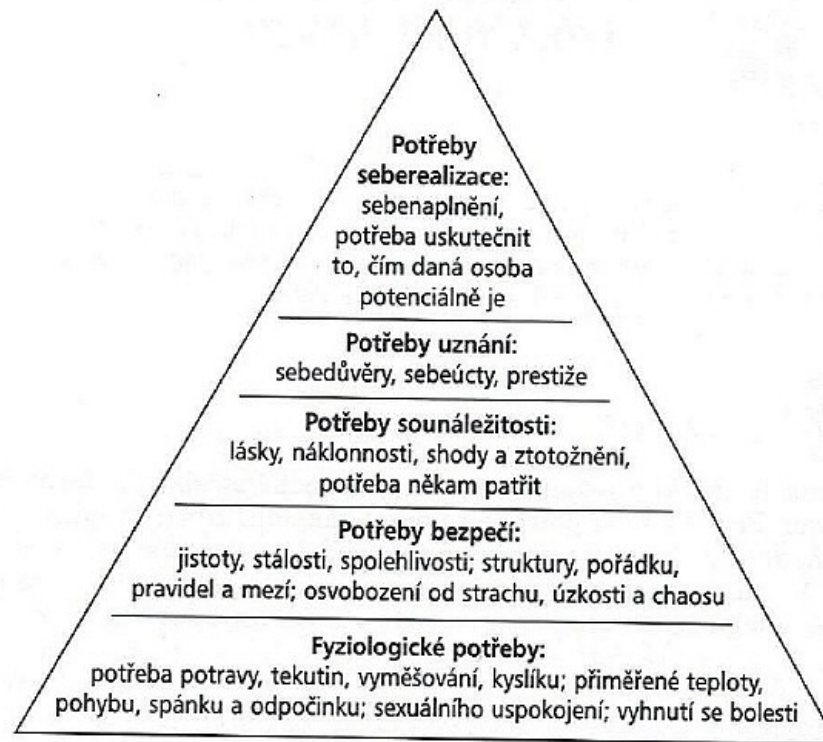
- subjektivně pocíťovaný nedostatek něčeho pro život nezbytného – nedostatek si uvědomujeme
- pocity napětí, nelibosti, strádání

Klasifikace potřeb:

- **biologické potřeby** - základní, primární, vrozené
- **sociální** - sekundární, získané – kulturní (vzdělání) a psychické (radost, štěstí)

Potřeby

■ Maslowova

Hierarchie potřeb podle A. Maslowa

Komplikace spojené s realizací motivů

Deprivace

= strádání – je potřeba, ale nejsou podmínky k jejímu uspokojení

- druhy – citová, senzorio-motorická,..

Frustrace

= zklamání při realizaci motivu, kdy výsledek neodpovídá očekávání (vlivem různých bariér)

Motivace a výkon

Výkonová motivace osobnosti (dosahování dobrého výkonu jako motiv a cíl):

- potřeba dosáhnout úspěchu
- potřeba vyhnout se neúspěchu – zpravidla spíše pasivnější

Aspirační úroveň – úroveň cílů, které si člověk vytyčuje a jejichž dosažení očekává

Vliv mají:

- výchovné postupy v rodině (spíše vyšší, ale přiměřené nároky – snaha dítěte + povzbuzování, poskytování důvěry a zájmu,...)
- zkušenosti z výkonových situací – např. neúspěchy
- charakteristiky soc. skupin, v nichž se jedinec pohybuje (např. vyšší vzdělání u rodičů či důležitost vzdělání v rodině apod.)

Hezký den přeju

- Děkuju Vám za pozornost.